

Тема: Значення мови в житті людини й суспільства.

Мета:

- навчальна: ознайомити учнів зі значенням мови в житті кожної людини й суспільства та з функціями української мови як державної;
- розвивальна: розвивати мовленнєві здібності;
- виховна: виховувати почуття гордості за рідну мову та поважне ставлення до інших мов.

Внутрішньопредметні зв'язки: фонетика, лексикологія, словотвір, морфологія, орфографія, синтаксис, пунктуація. Міжпредметні зв'язки: суспільствознавство, мова, література. Тип уроку: повторення з елементами засвоєння нового матеріалу.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЯ КЛАСУ (ВСТУПНЕ СЛОВО ПРО ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 5 КЛАСІ)

II. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ, МЕТИ І ЗАВДАНЬ УРОКУ

- Прочитайте вислів Панаса Мирного. Як ви розумієте його смисл?

Яка тема уроку може впливати з цього тексту?

Найбільше і найдорожче добро в кожного народу — це його мова. Ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподіванки, розум, досвід, почування.

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК

Читання і переказ тексту

- Прочитайте текст. Складіть план його. Перекажіть за планом. Яка основна думка тексту? Зробіть фонетичний розбір слова життя. Поясніть правопис виділених слів. Назвіть частини мови в другому реченні.

ЗНАЧЕННЯ МОВИ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ І СУСПІЛЬСТВА

Мова — основа духовного життя народу. Люди в процесі суспільної діяльності мають постійну потребу вступати в різні стосунки з іншими людьми, погоджувати з ними свої дії, ділитися власним досвідом і запозичати собі досвід інших членів колективу, давати поради й розпорядження й одержувати їх, інакше кажучи, люди завжди мають потребу в спілкуванні з іншими членами суспільства. Спілкування між людьми відбувається за допомогою мови.

Як нам відомо, немає жодного суспільства, яке б не знало мови, яке б не володіло цим найважливішим засобом людських зносин; нею постійно користувалися люди в своїй трудовій діяльності, спрямованій на досягнення певної мети; без мови не може існувати будь-яке суспільство, не можуть розвиватися техніка, культура, наука, мистецтво; за допомогою мови люди висловлюють свої думки, передають їх іншим людям, зберігають нагромаджений досвід і діляться ним {З журналу}.

Робота з текстом

- Перепишіть текст. Що в ньому сказано про українську мову як державну? Виділені слова розберіть за будовою. Поясніть розділові знаки всередині речень. Зробіть синтаксичний розбір (усно) першого речення. Державною мовою України є українська мова.

Українська мова як державна мова обов'язково застосовується на всій території України при здійсненні повноважень органами за-конодавчої, виконавчої та судової влади, у міжнародних договорах, у навчальному процесі в навчальних закладах в межах і порядку, що визначається цим Законом. Держава сприяє використанню державної мови в засобах масової інформації, в науці, культурі, в інших сферах суспільного життя.

Обов'язковість застосування державної мови чи сприяння її ви-користанню у тій чи іншій сфері суспільного життя не повинні тлу-мачитися як заперечення або применшення права на користування регіональними мовами у цій сфері.

IV. ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

► Виразно прочитайте вірш. Визначте його основну думку. Один із куплетів (на вибір) переписіть у зошити. Поясніть значення виділених слів та вживання розділових знаків.

МОВА

Як парость виноградної лози. Плекайте мову. Пильно й ненастанно Політь бур'ян. Чистіша від сльози Вона хай буде. Вірно і слухняно Нехай вона щоразу служить вам, Хоч і живе своїм живим життям.

Прислухайтесь, як океан співає — Народ говорить. І любов і гнів У тому гомоні морським. Немає Мудріших, ніж народ, учителів; У нього кожне слово — це перлина,

Це праця, це натхнення, це людина.

Не бійтесь заглядати у словник:

Це пишний яр, а не сумне провалля;

Збирайте, як розумний садівник,

Достиглий овоч у Грінченка й Даля.

Не майте гніву до моїх порад

І не лінуйтеся доглядати свій сад.

Максим Рильський

► Які ви знаєте правила культури мовлення? Чи дотримують їх ваші ровесники?

► Як ви розумієте поняття «мовний етикет»?

Переклад

► Перекладіть текст і запишіть його українською мовою.

В Украине преимущественно живут украинцы. Второй по численности народ — русские. Кроме того, среди граждан нашей страны есть белорусы, молдаване, татары (крымские), болгары, венгры, румыны, поляки, евреи, армяне, греки, цыгане, азербайджанцы, грузины, немцы, корейцы и много других национальностей.

Робота в парах

► Розкажіть один одному, якими мовами ви володієте. У яких ситуаціях якою користуєтесь? Коли ви користуєтесь словниками різного характеру? Прокоментуйте на прикладах необхідність користування словниками.

V. ПІДСУМОК УРОКУ

► Складіть слайди. Користуючись ними, розкрийте роль мови в житті людини і суспільства і розкрийте значення державної (української) мови.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ (ЗА ВИБОРОМ)

► Переписіть текст. Визначте його основну думку. Пов'яжіть цю інформацію з темою уроку.

► Як слід ставитись до інших мов, носіями яких є насамперед мешканці України?

- Поясніть правопис виділених слів і постановку розділових знаків усередині речень.

ВЕЛИКА ТАЙНА СЛІВ

Як відомо, взаємини з людьми можуть обмежуватися усмішкою, кивком голови та іншим жестом, але найчастіше — це привітання, а далі — жвава розмова або поважна бесіда.

Якщо художники мислять образами, музиканти — звуками, учені — поняттями, то всі разом, а з ними й решта людства, послуговуються мовою, словом як основним засобом вияву наших думок. Зрозуміло, не можна навчитися думати, не вміючи говорити, і навпаки.

Що ж потрібно, аби оволодіти вмінням говорити? Певно, знати мову — цього замало, треба ще усвідомлювати, як і про що розмовляти. Опанувати мистецтво спілкування людство намагається здавна. На основі багатовікового досвіду воно виробило основні правила бесіди. І кожне нове покоління вносить у неї свої особливості (За О. Корніякою).

- Напишіть міні-твір (півсторінки) про значення мови для людини та роль державної мови. У першому реченні назвіть усі частини мови, а в останньому — члени речення.